

YOQUBJON IS'HOQOVNING BAYOZSHUNOSLIKKA OID QARASHLARI VA ULARNING ZAMONAVIIY ILMIY AHAMIYATI

Alisher Xalimjonov Soyibjon o'g'li

Alisher Navoiy nomidagi davlat adabiyot muzeyi

2-kurs tayanch doktoranti

alisherxalimjonov1994@gmail.com

+998999060863

Annotatsiya. Mazkur maqolada o'zbek adabiyotshunosligi va manbashunosligi rivojiga munosib hissa qo'shgan olim Yoqubjon Is'hoqovning bayozshunoslikka oid ilmiy qarashlari tahlil qilinadi. Tadqiqotda olimning bayozlarning tarkibi, shakllanish omillari, tuzuvchi va buyurtmachining dunyoqarashi hamda estetik didi bilan bog'liqligi haqidagi nazariy qarashlariga alohida e'tibor qaratilgan. Shuningdek, bayozlarning muayyan davrning adabiy-madaniy muhitini, badiiy-estetik qarashlarini, xalqlar o'rtasidagi adabiy-madaniy aloqalarni hamda kitobat san'ati va xattotlik an'alarini o'rganishdagi manbashunoslik imkoniyatlari ochib beriladi. Tadqiqotning muhim jihati Yoqubjon Is'hoqovning nashr etilgan ilmiy ishlari bilan bir qatorda, arxiv materiallaridan foydalanilgan holda uning bayozshunoslikka oid qarashlarini kompleks tahlil qilishdan iborat. Olimning bayoz haqidagi nazariy xulosalari zamonaviy tadqiqotlar nuqtayi nazaridan baholanib, bayozlarning tematik, adabiy, ijtimoiy-madaniy va kitobatga oid xususiyatlarini o'rganishning istiqbolli yo'nalishlari ko'rsatib beriladi. Tadqiqot natijalari Yoqubjon Is'hoqov ilmiy merosining manbashunoslik va bayozshunoslikdagi o'rnini yanada chuqurroq yoritishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar. Yoqubjon Is'hoqov, bayoz, bayozshunoslik, manbashunoslik, qo'lyozma manbalar, adabiy manba, kitobat san'ati, xattotlik, adabiy-madaniy aloqalar, tematik tarkib, estetik did, adabiy muhit.

Аннотация. В данной статье анализируются научные взгляды узбекского литературоведа и источниковеда Ёкубжона Исхакова на проблему изучения баязов. Особое внимание уделяется теоретическим положениям учёного о составе баязов, факторах их формирования, а также их взаимосвязи с мировоззрением и эстетическими вкусами составителя или заказчика. Раскрываются источниковедческие возможности баязов в изучении литературно-культурной среды определённого исторического периода, художественно-эстетических представлений, литературно-культурных связей между народами, а также истории искусства книжного оформления

и каллиграфических традиций. Важной особенностью исследования является комплексный анализ взглядов Ёкубжона Исхакова на баязы с привлечением не только опубликованных научных трудов, но и архивных материалов. Теоретические выводы учёного о баязах рассматриваются с позиции современных научных подходов, а также определяются перспективные направления исследования их тематических, литературных, социально-культурных и книговедческих особенностей. Результаты исследования способствуют более глубокому осмыслению места и значения научного наследия Ёкубжона Исхакова в развитии источниковедения и баязоведения.

Ключевые слова: Ёкубжон Исхаков, баяз, баязоведение, источниковедение, рукописные источники, литературный источник, архивные материалы, искусство книги, каллиграфия, литературно-культурные связи, тематический состав, эстетический вкус, литературная среда.

Abstract. This article analyzes the scholarly views of the Uzbek literary scholar and source studies researcher Yoqubjon Is'hoqov on the study of bayaz manuscripts. Particular attention is paid to the scholar's theoretical perspectives on the composition of bayazs, the factors underlying their formation, and their relationship with the worldview and aesthetic tastes of their compilers or patrons. The article explores the source-studies potential of bayazs for examining the literary and cultural environment of a particular historical period, artistic and aesthetic perceptions, literary and cultural relations among different peoples, as well as the history of book arts and calligraphic traditions. An important feature of the study is the comprehensive analysis of Yoqubjon Is'hoqov's views on bayazs based not only on his published scholarly works but also on archival materials. The scholar's theoretical conclusions concerning bayazs are examined from the perspective of contemporary scholarly approaches, and promising areas for further research into their thematic, literary, socio-cultural, and bibliographic characteristics are identified. The findings contribute to a deeper understanding of the place and significance of Yoqubjon Is'hoqov's scholarly legacy in the development of source studies and bayaz studies.

Keywords: Yoqubjon Is'hoqov, bayaz, bayaz studies, source studies, manuscript sources, literary source, archival materials, book arts, calligraphy, literary and cultural relations, thematic composition, aesthetic taste, literary environment.

Kirish. Bayoz – olimning nafaqat o'zbek manabshunsolidagi balki jahon manbashunoslikdagi katta ishlardan biridir. O'zbek manbashunsolidagi Yoqubjon Is'hoqovdan tashqari Mavjuda Hamidova² keng qamrovda ilmiy izlanish olib borgan bo'lsa, so'nggi yillarda Aftondil Erkinov³ ham bayoz haqida yangiliklarni keng jamoatchilikda e'lon qilib bormoqda.

Yoqubjon Is'hoqovning bayoz haqida ilmiy izlanishi Mavjuda Hamida va Aftondil Erkinov izlanishlari bilan o'zaro umumiy va farqli tomonlari mavjud. Yoqubjon Is'hoqov

² Hamidova M., Qo'lyozma bayozlar – adabiy manba. Fan nashriyoti, Toshkent, 1981. B. 122.

³ Erkinov A. Qo'lyozma bayozlarga oid ayrim mulohazalar // Golden Scripts. – Toshkent, 2024. – № 1, 4-27-betlar. Erkinov A. Persian-Chaghatay Bilingualism in the Intellectual Circles of Central Asia during the 15th-18th Centuries (the case of poetical anthologies, bayāz) // International Journal of Central Asian Studies. – Seoul, 2008. – Vol. 12. – P. 57.

bayoz haqida ilmiy ishini “Bayoz va bayozchilik tarixi”⁴ va “Bayoz”⁵ nomlari ostida e‘lon qilgan. Olimning ilmiy jihatidan yetuk bo‘lgan ishiga A.Erkinov: “...o‘zbek mumtoz adabiyotshunsligidagi bayozlar haqid yzoilgan va ilmiy jihatdan pishiq tadqiqotlar – Mavjuda Hamidova, Yoqubjon Is‘hoqovlarning 1980-yillardagi ilmiy ishlari hozirda yangi ishlarga yetarlicha jalb qilinmayotganligi taajjublantiradi...”⁶ deya baho bergan edi.

Yoqubjon Is‘hoqov fikricha bayoz ijtimoiy ong mahsuli sifatida tarixi arablarga borib taqaladi. Bayoz terminining lug‘aviy ma‘nosidan ko‘ra bayoz evolyutsiyasiga e‘tiborni qaratgan va bayozni boshqa turdagi majmualar bilan qiyoslagan. A.Erkinov esa bayozning lug‘aviy ma‘nosi va jahon kataloglaridagi manbashunsolik tomonlariga e‘tibor qaratgan. Lekin bayoz, kashkul, majmua, jarida kabi bayozga o‘xshab ketadigan terminlarning o‘zaro farqlarini Yoqubjon Is‘hoqov kengroq yoritib bergan.

Yoqubjon Is‘hoqovga ko‘ra bayoz va boshqa to‘plamlar.

	Majmua	Bayoz
Muayyan shoirlarning she‘rlari mavjud	yo‘q	bor
Aralash,diniy, poetik parchalar, badiiy nasriy asarlar	bor	yo‘q
	Antalogiya	Bayoz
Bir tilli	bor	yo‘q
Sistem kompozitsiya	bor	yo‘q
Ijodkor hayot ijodi beriladi.	bor	yo‘q
Ijodkor hayot ijodi bo‘lmaydi	yo‘q	bor
Shoirlar xronologik tazrda beriladi	bor	yo‘q
	Tazkira	Bayoz
Bir milliy adabiyot doirasida tuzilmaydi. Zamon va joy chegarasi bo‘ladi. Odatan tuzuvchi o‘zi ko‘rgan va yaqin zamondagi ijodkorlarhaqida bo‘ladi.	bor	yo‘q
Muallifning subyektiv munosabati bo‘ladi. Manbada tuzuvchini shaxsiyati bilinib turadi. O‘zi eslagan ijodkorlar subyektiv baho beradi.	bor	yo‘q
Tuzuvchining bilvosita munosabati bo‘ladi. Subyektiv bahoni o‘zi to‘plagan she‘rlarning mazmuniga qarab bilib olish mumkin.	yoq	bor

Bayozlarning tuzilishiga ko‘ra turlarini tasnif qilishda davr ijtimoiy voqeligidan turib tasniflaydi. Bunda olim bayozni tuzishilishiga sabab bo‘lgan, yoki buyurtma qilgan tabaqa vakillari va bayoz yaratuvchining bayoz yaratishda ko‘p vaqt sarflagani bois bayoz tarkibidagi she‘rlarning yagona tartibga ega emasligini inobatga oladi:

1. Maxsus tuzilgan bayozlar:
 - Buyurtma qilgan shaxs didiga moslangan bayozlar;
 - Debochasi bor bo‘lgan bayozlar.
2. Tarkibida izchillik bo‘lmagan va bir necha yillar davomida tuzilgan bayozlar:

⁴Is‘hoqov Y., Bayoz va bayozchilik tarixi, “O‘zbek adabiyoti tarixi masalalari” to‘plami, T., Fan nashriyoti, 1976. 76-101-betlar.

⁵ Is‘hoqov Y., Bayoz, O‘zbek adabiyoti tarixi, III tom. – T., “Fan”, 1978. 23-39-betlar.

⁶ Erkinov A. Qo‘lyozma bayozlarga oid ayrim mulohazalar // Golden Scripts. – Toshkent, 2024. – № 1, B. 5.

- Bayoz tuzuvchi tomonidan o‘ziga yoqqan mumtoz she‘r namunalari bilan bir qatorda o‘zi yashayotgan hududdagi shoirlar ijodidan ham to‘plangan bayozlar;

- Avtograf bayozlar – biror shoir ijodini evolyutasiyasini o‘rganishda muhim bo‘lgan bayozlar⁷. Yoqubjon Is‘hoqov shu o‘rinda muhim ilmiy izlanishlarga turtki bo‘lgan nazariyani ilgari suradiki, shu avtograf bayozlar orqali shoirlarning ijod laboratoriyasi, ijodiy komillikka erishish bosqichlarini o‘rganishda muhim ekanligini ta‘kidlaydi.

- Kachkullarga yaqin turuvchi bayozlar. Olim bu klassifikatsiyani shartli bo‘lganni ta‘kidlaydi.

Mavjuda Hamidova Yoqubjon Is‘hoqov tasnifiga yaqin tasnif qilib bayoz turlarini shoir va kotib tuzgan bayozlar 3 xil bo‘ladi deya ta‘kidlaydi. Ular olim nazdida quyidagilar;

- Davlat boshlig‘i xon yoki amaldor farmoniga ko‘ra tuzilgan bayozlar;

- Shoirlar o‘z she‘rlari va o‘ziga yaqin bo‘lgan ayrim shoir she‘rlaridan to‘plangan bayozlar;

- Xattoltik namunasi sifatida ko‘chirilgan bayozlar⁸. Ikki tadqiqotchi ham bir turni turli nomlar bilan tasniflasa ham mazmun jihatidan bir-biriga yaqin bo‘lib, Yoqubjon Is‘hoqov tasnifiga ko‘ra har bir qilingan turni yana o‘z ichida guruhlariga ajratilganligi o‘zi xosdir.

Xalqning sotsial tarkibi har turli bo‘lganidek, tuzilayotgan bayozlar tarkibidagi she‘rlar ham mazmun va janr nuqtayi nazardan turlicha bo‘lgan. Bayoz devonlardan farqli ravishda tarkibidagi she‘rlar turli manablardan olinganligini olim quyidagicha izohlaydi: *“Bu davr bayozlarining tarkibi janr va tematik nuqtayi nazardan nihoyatda boy va murakkab bo‘lganidek, ularga kiritilgan she‘rlarning manbayi ham xilma-xildir. Ana shun manbalarining eng muhimlari quyidagilar: a) shoirlarning devonlari; b) tazkira-majmualar; v) bayoz tuzuvchiga tanish yoki zamondosh bo‘lgan ijodkorlarning o‘z dastxatlari yoki ulardan olingan nusxalar; g) har xil badiiy memuar asarlar; d) xalq kitoblari, xalq ertakalari, rivoyatlari, og‘izdan og‘izga ko‘chib yurgan poetik namunalar”*⁹

Bayozlarga oid manbalar juda ko‘pligidan uni aniq bir yo‘nalishda tasniflash mushkul ishlardan hisoblanadi. Shuning uchun olim janr va tematik nuqtayi nazardan tasniflagan. Quyidagi jadvalda Y.Is‘hoqov, M/Hamidova va A.Erkinovning bayoz bo‘yicha tasniflari qiyoslangan:

Tasnif usullari	Yoqubjon Is‘hoqov ¹⁰	Mavjuda Hamidova ¹¹	Aftondil Erkinov ¹²
Janrlar bo‘yicha	- G‘azallardan tuzilgan bayozlar - G‘azallar va muxammaslardan tuzilgan bayozlar - Bayozi	- Bir turdagi bayoz – bayozi g‘azaliyot - Truli lirik turdai-bayozi majmua ash‘or - Turli poetik parchalar- fardlardan	- Ruboiy-murabba‘ - Janrlar tarixi haqida ma‘lumot beradi - Dolzarb janrlar

⁷ Is‘hoqov Yo. Bayoz va bayozchilik tarixi // O‘zbek adabiyoti tarixi masalalari (to‘plam). – Toshkent: Fan, 1976. – B. 88.

⁸ Hamidova M., Qo‘lyozma bayozlar – adabiy manba. Fan nashriyoti, Toshkent, 1981. B. 22.

⁹ Is‘hoqov Yo. Bayoz va bayozchilik tarixi // O‘zbek adabiyoti tarixi masalalari (to‘plam). – Toshkent: Fan, 1976. – B. 90.

¹⁰ Is‘hoqov Yo. Bayoz va bayozchilik tarixi // O‘zbek adabiyoti tarixi masalalari (to‘plam). – Toshkent: Fan, 1976. – B. 92.

¹¹ Hamidova M., Qo‘lyozma bayozlar – adabiy manba. Fan nashriyoti, Toshkent, 1981. B. 58.

¹² Erkinov A. Qo‘lyozma bayozlarga oid ayrim mulohazalar // Golden Scripts. – Toshkent, 2024. – № 1, B. 11.

	muxammasot • Bayozi musaddasot • Muxammas va musaddas bayozlar	tuzilgan bayozlar.	
Tematika bo‘yicha	• Original go‘zal iboralar • Ma’shuqa maqtalgan, qiyoslangan, bayozlar • Poetik detallar ifodalangan bayozlar		

Bayozlarning tematik jihatdan tasniflash bir muncha murakkab va ko‘p vaqt oladigan tadqiqotlardan hisoblanadi. Shuningb uchun olim shartli ravishda tematik bayozlarning 3 turiga misol keltiradi. Bayoz tuzish o‘sha zamon nuqtayi nazardan ma’lum bir ko‘nikma talab etiladigan jarayon bo‘lgani uchun bayoz tuzishda tuzuvchi o‘z oldiga ijodiy niyatni qo‘ygan holda bayoz tuzgan. Olim bugungi kun tadqiqotchilari uchun ilmiy izlanishga turtki bo‘ladigan bir ilmiy g‘oyani o‘rtaga tashlagan. *“Har bir bayoz o‘zicha original va ma’lum savidagi shaxs tomonidan biror maqsadda yaratilgan. Bayozning tematikasi ham ana shunday faktorlar taqozosi bilan shakllanadi. Binobarin, bayozning tematikasi haqida gapirish – bu bir-biridan faqr qiluvchi yuzlab nusxadagi qo‘lyozma asarlarning mundarijasi, mazmuniu ustida so‘z yuritish demakdir. Bu esa juda katta hajmdagi ishni taqozo etadi”*¹³. Mazkur fikr bayozlarning tematik tarkibi tasodifiy shakllanmaganligini, balki uning tuzuvchisi yoki buyurtmachisining maqsadi, dunyoqarashi va estetik qarashlari bilan uzviy bog‘liq ekanini ko‘rsatadi. Shu nuqtayi nazardan, Is’hoqovning yuqoridagi mulohazasi kelgusida **“XVI–XIX asr bayozlarining tematik yangilanishi va tadrijiy rivojlanishi”** kabi alohida tadqiqot yo‘nalishini shakllantirish uchun muhim nazariy asos bo‘lib xizmat qilishi mumkin. Bunday tadqiqotda turli davrlarga mansub bayozlarning mundarijasi qiyosiy tahlil qilinib, ularning tematik tarkibidagi o‘zgarishlar, ayrim mavzularning barqarorlashuvi yoki yangilanishi tarixiy-adabiy jarayon bilan bog‘liq holda yoritilishi maqsadga muvofiqdir.

Temuriylar davridan keyingi davrda Markaziy Osiyoda siyosiy parokandalikning kuchayishi va hududning Buxoro, Xiva hamda Qo‘qon xonliklari doirasida shakllanishi mintaqaning ijtimoiy-siyosiy va madaniy hayotiga ham muayyan ta’sir ko‘rsatdi. Har bir siyosiy hududda o‘ziga xos adabiy-madaniy muhitning shakllanishi, tabiiy ravishda, qo‘lyozma kitobat va bayoz tuzish an‘analarida ham o‘z aksini topdi. Shu jihatdan Markaziy Osiyoda shakllangan bayozchilik maktablarini qiyosiy o‘rganish ularning umumiy va o‘ziga xos xususiyatlarini aniqlash imkonini beradi. Xususan, Yoqubjon Is’hoqov va Mavjuda Hamidovanning bayozchilikka oid tadqiqotlari asosida turli hududlardagi bayozchilik an‘analarining o‘xshash va farqli jihatlarini aniqlash, ularning shakllanishiga ta’sir ko‘rsatgan adabiy-madaniy omillarni tahlil qilish mumkin.

¹³ Is’hoqov Yo. Bayoz va bayozchilik tarixi // O‘zbek adabiyoti tarixi masalalari (to‘plam). – Toshkent: Fan, 1976. – B. 95.

Bayozchilik maktabi	Yoqubjon Is‘hoqov	Mavjuda Hamidova	Qiyosiy xulosa Yoqubjon Ishoqov umumiy lplanda so‘z yuritsa Mavjuda Hamidova ilmiy tadqiqoti keng doirada bo‘lgani uchun har biriga alohidadan misollar keltirib o‘rganib chiqqan.
Farg‘ona (Qo‘qon) bayozchilik maktabi	Ikki til: o‘zbek va tojik¹⁴	- Bayozlarda Navoyi she‘riyati asosiy vaznga ega¹⁵ - Tuzuvchi dunyoqarashga qarab bayoz tuzgan - Bayzolar ko‘pchiligida so‘z boshi berilgan¹⁶.	
Toshkent bayozchilik maktabi	- Qo‘qon maktabiga yaqin turgan - Asosan o‘zbek tilida bo‘lgan¹⁷	O‘zbek tili yetakchilik qilgan.	
Buxoro bayozchilik maktabi	- Tojik tildagilari nisbatan ko‘proq - Rasmiy bayozlar bilan bir qatorda norasmiy bayozlar ko‘p uchraydi - Eron, Afg‘oniston va Hindiston bayozlariga yaqin turadi - An‘analarni o‘zida saqlagan.	- O‘zbek, arab, fors tilida - Tashqi bezaklari bilan farqlanadi - Badiiy bezagi o‘ziga xos - Shikasta xati ustunlik qiladi	
Xorazm bayozchilik maktabi	- Mundarijasi xilma-xil - Turkiya shoirlarining ijodlaridan ham bayoz tuzilgan	- Milliy til yetkachilik qiladi - Bayoz musaddasot, majmuai ash‘or, muxammasot, kabi turlarning salmqoli ekanligini ta’kidlaydilar.	

Olimning bayoz haqida izlanish jarzyonda ba’zi bir nazariy masalalarni o‘rtaga qo‘yadi, bugungi kunda ham o‘z dolzarbligini yo‘qotmagan. *“Har bir bayozning tarkibi, uning ahamiyati unga kiritlgan she‘rlarning manbai bilan qat’iy bog‘langan. Bu esa, o‘z navbatida bayozni tuzgan yoki buyurgan shaxsning dunyoqarashi va estetik did bilan*

¹⁴ Is‘hoqov Y. Bayoz va bayozchilik tarixi // O‘zbek adabiyoti tarixi masalalari (to‘plam). – Toshkent: Fan, 1976. – B. 95.

¹⁵ Hamidova M., Qo‘lyozma bayozlar – adabiy manba. Fan nashriyoti, Toshkent, 1981. B. 45.

¹⁶ Hamidova M. B.41.

¹⁷ Is‘hoqov Y. B. 97.

chambarchas bog‘lanib ketadi”¹⁸. Bayozlar o‘z davrining odamlari qanday ijtimoiy ongga, dunyoqarashga, qiziqishlariga egaligini o‘zida aks etgan. Yuqoridagi fikrdan kelib chiqib, bugungi kunda bayozlarni nafaqat adabiy manba sifatida balki davrning sotsial “portretini” o‘zida saqlagan manba sifatida tadqiq etish xalqimiz ma’naviy tarixini yaratishda muhim qadamlardan hisoblanadi. “Bayoz egalarining (kotib, buyurgan kishi) sotsila sostavi xilma-xil bo‘lganidek, qo‘lyozma bayozlarning tarkibi, mundariyasi ham har jihatdan rang-barangdir”¹⁹. Ikkinchidan, Yoqubjon Is‘hoqov bayozlarni muayyan davrning mahsuli sifatida baholab, ularning uslubi va tarkibini izchil kuzatish orqali shu davrga xos madaniy va adabiy harakatlar, yo‘nalishlar, shuningdek, adabiy muhit vakillarining badiiy didi va intilishlarini aniqlash mumkinligini ta’kidlaydi: “bayozlar muayyan davrning mahsuli bo‘lib, ularning uslubi va tarkibini izchil kuzatish ma’lum davrlardagi madaniy va adabiy harakat, yo‘nalishlar va umuman o‘sha muhit namoyandalarining badiiy didi va intilishlarini aniqlashga imkoniyat yaratadi”²⁰. Mazkur fikr bayozlarning manbashunsolikdagi ahamiyatini yana-da orttiradi. Sababki, bayozlar biz o‘sha davrdai uslub – o‘zbek tili tarixidagi leksik uslub, badiiy san’atlar, o‘xshatishlar qanday bo‘lgani aniqlashda, madaniy aloqalar va adabiy muhitlarni o‘sha davrdagi holatini aniqlashda, ijodiy mahorat qanday bo‘lganini tadqiq etishda muhim ma’lumotlar beradi. Is‘hoqovning xulosasidan kelgusida “bayozlardagi badiiy san’atlar”, “davr muhitini yoritishda bayozlarni o‘rni”, “bayozlar badiiy til va leksik xususiyatlari” kabi ilmiy izlasnishlar olib borish mumkin. Uchinchidan, Markaziy Osiyo qadimdan ko‘p millatli bo‘lib kelgan. Xalqlar o‘rtasidagi madaniy aloqalar, ayniqsa, qo‘shni millatlar bilan juda qalin bo‘lib, ular orasidagi madaniy aloqalarni aniqlashda bayozlar juda qimmatlidir. “Bayozchilik tarixi va bayozlar tarkibini o‘rganish o‘zbek va qo‘shni xalqlar adabiyotlari orasidagi aloqalar va o‘zaro ta’sirni hamda atoqli kishilar, adabiyot namoyandalari o‘rtasidagi ijodiy va shaxsiy munosabatlarni aniqlash va baholashda qimmatli materiallar beradi”²¹. Is‘hoqov fikrini qo‘llagan holda kelgusida “Qo‘shni xalqlar o‘rtasidagi madaniy aloqalarning ahamiyati aniqlashda bayozlar muhim manba” nomli ilmiy izlanish o‘z egasini kutmoqda. To‘rtinchidan, olim bayozlarning kitobat san’ati, xat turlari va xattotlik maktablari tarixini o‘rganishdagi ahamiyatiga ham e’tibor qaratadi. Uning fikricha, bayozlar: “...kitobat san’atining taraqqiyot yo‘li, bu sohadagi asosiy yo‘nalishlarni, xat turlarining qo‘llanish darajasi va xattotlik maktablarining yuzaga kelishi kabi masalalarni yoritishda ham ma’lum daraja ro‘l o‘ynaydi”²². Mazkur fikr bayozlarning manbashunoslik imkoniyatlarini faqat matn va mazmun doirasida emas, balki ularning moddiy-badiiy xususiyatlarini o‘rganish nuqtayi nazaridan ham kengaytiradi. Chunki bayozlarning xattotlik xususiyatlari, unda qo‘llangan yozuv turlari, matnning sahifada joylashtirilishi va kitobat uslubi orqali muayyan davr qo‘lyozma madaniyatining ayrim jihatlarini aniqlash mumkin.

¹⁸ Is‘hoqov Yo. Bayoz // O‘zbek adabiyoti tarixi. 5 tomlik. T. III. – Toshkent: Fan, 1978. – B.29.

¹⁹ O‘sha asar. 30-bet.

²⁰ O‘sha asar. 38-bet..

²¹ O‘sha asar.38-bet.

²² O‘sha asar. 38-bet.

Umuman olganda olganda olimning bayoz haqidagi risolasi manbashunsolikdagi bayoz haqida amalga oshirilgan muvaffaqiyatli izlanishlardan bo‘lib, hozirgi kunda ham ahamiyatini yo‘qotmagan.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. Erkinov A. Qo‘lyozma bayozlarga oid ayrim mulohazalar // Golden Scripts (Oltin bitiglar). – Toshkent: Alisher Navoiy nomidagi ToshDO‘TAU, 2024. – T. 1. – № 1. – B. 140–155.
2. Erkinov A. Persian-Chaghatay Bilingualism in the Intellectual Circles of Central Asia during the 15th–18th Centuries (the Case of Poetical Anthologies, Bayāz) // International Journal of Central Asian Studies. – Seoul, 2008. – Vol. 12. – P. 57–73.
3. Hamidova M. Qo‘lyozma bayozlar – adabiy manba. – Toshkent: Fan, 1981. – 122 b.
4. Is‘hoqov Y. Bayoz va bayozchilik tarixi // O‘zbek adabiyoti tarixi masalalari. – Toshkent: Fan, 1976. – B. 76–101.
5. Is‘hoqov Y. Bayoz // O‘zbek adabiyoti tarixi. 5 tomlik. III tom. – Toshkent: Fan, 1978. – B. 23–39.